“Siguria kibernetike sot: Rreziqet reale dhe mbrojtja e përditshme”

QËLLIMI

01 Informim

Siguria kibernetike fillon me informimin

02 Ndërgjegjësim

Rritja e ndërgjegjësimit publik

03 Mbrojtje

Ofrimi i njohurive praktike për mbrojtjen në hapësirën digjitale

04 Rëndësia

Realiteti: teknologjia e pranishme në çdo aspekt të jetës sonë personale/profesionale, njohja e rreziqeve kibernetike dhe zbatimi i masave mbrojtëse janë thelbësore për ruajtjen e sigurisë së të dhënave dhe privatësisë.

AUTORITETI KOMBËTAR PËR SIGURINË KIBERNETIKE (AKSK)

Misioni: **arritja e një niveli të lartë të sigurisë kibernetike**

Përcaktimin e masave të nevojshme të sigurisë, të drejtave dhe detyrimeve të subjekteve
Promovimin e bashkëpunimit të ndërsjellë ndërmjet aktorëve që operojnë në këtë fushë
https://aksk.gov.al

Ligji: **nr. 25/2024 "Për Sigurinë Kibernetike"**

https://aksk.gov.al/wp-content/uploads/2024/05/ligj-2024-03-21-25-5-1.pdf

SECURITY OPERATIONS CENTER (SOC)

Pjesë e CSIRT kombëtar në AKSK

- Funksion drejtues / koordinues në nivel kombëtar për aktivitetet e reagimit ndaj incidenteve të sigurisë kibernetike.
- Përgjegjës: menaxhimin e incidenteve me ndikim kombëtar, bashkëpunimin ndërkombëtar dhe standardizimin e praktikave të reagimit ndaj incidenteve kibernetike.
- https://aksk.gov.al/wp-content/uploads/2025/07/Rregullore-Funksionimi-Teknik.pdf

Sektori i Monitorimit dhe Reagimit të Incidenteve Kibernetike

- Vija e parë e mbrojtjes (centralizuar) kibernetike për infrastrukturat Kritike / Rëndësishme
- 24/7: ne kohe reale - monitorim, detektim, analize dhe reagim ndaj incidenteve kibernetike
- Siguri proaktive: skanime passive, identifikim vulnerabilitetesh, threat hunting
- https://aksk.gov.al/wp-content/uploads/2025/06/4.11.24-Procedura-e-Menaxhimit-te-Incid.-te-Sig.-se-Inf-Playbooks-tetor-2024_2.pdf
- https://aksk.gov.al/wp-content/uploads/2024/08/Kategorizimi-i-incidenteve-te-sigurise-kibernetike-21.08.2024.pdf

TEMAT KRYESORE

01 Siguria kibernetike në jetën e përditshme – koncepti dhe rëndësia

02 Siguria kibernetike në ambientin e punës

03 Siguria kibernetike në jetën personale.

04 Siguria kibernetike në shtëpinë inteligjente (Smart Home)

SIGURIA KIBERNETIKE NË JETËN E PËRDITSHME KONCEPTI / RËNDËSIA

Koncepti: mbrojtja e sistemeve kompjuterike, rrjeteve, pajisjeve, aplikacioneve dhe të dhënave nga sulmet digjitale (aksesi i paautorizuar, dëmtimi apo vjedhja e informacionit)

- Qëllimi kryesor: garantimi i CIA (Konfidencialitet, Integritet, Disponueshmëri)
- Ke prek: të gjithë njerezit (qytetarë/punonjës)
- Kur: sot, në cdo moment dhe cdo ditë të jetës së përditshme
- Si: mënyra të ndryshme, të thjeshta / sofistikuara

Rëndësia:

- Kostoja globale e krimit kibernetik: pritet të arrijë $13.82 trilion deri në 2028
- Kercenime te reja: 560,000 malware çdo ditë në të gjithë botën
- Perdorimi i AI: 87% bizneseve shqetësohen për AI në sulmet kibernetike
- Jo luks teknologjik: siguri profesionale/personale
- Do na ndodh !? jo pyetje nëse do të na ndodhë ndonjehere sulm, por kur?

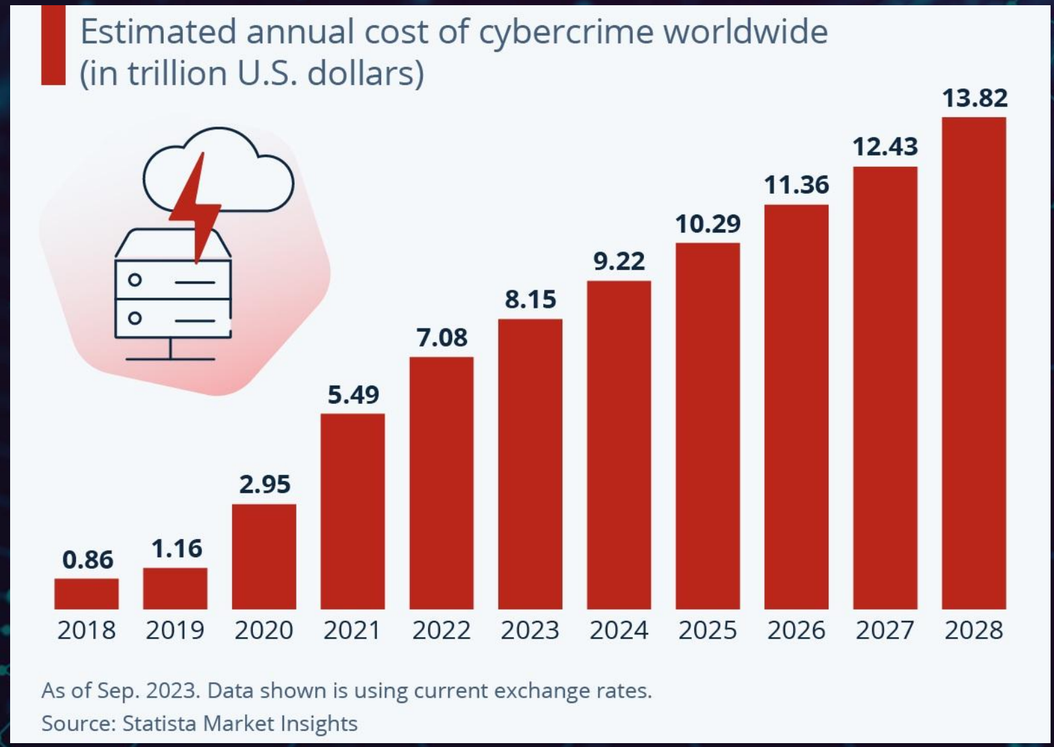

SIGURIA KIBERNETIKE “SOT”

Vetëm çështje IT !? çështje jetës së përditshme të çdo punonjësi/qytetari, të gjithë jemi pjesë e ekosistemit digjital

Fillimi i nje incidenti: shpesh jo nga teknologjia e avancuar, por një gabim i vogel në përdorimin e përditshëm të pajisjeve, mungesa e praktikave bazë të sigurisë.

Kufiri jetë profesionale - personale: është zhdukur, një pajisje mund të përdoret për punë dhe për gjëra personale, kompromet imi personal ->rrezik institucional

Vetëm kompjuteri i punës !? çdo pajisje e lidhur në internet përbën një pikë rreziku

SIGURIA KIBERNETIKE NË AMBIENTIN E PUNËS

Institucionet publike objektiv madhor?

Përpunojnë të dhëna sensitive

Ofrojne sherbime publike kritike
energji
shendetesi
ujesjelles

PC pune kompremetuar?
“porte” hyrese
kompromentim gjithe rrjetit

Pasojat
humbje te dhenash
nderprerje sherbimesh
demtim reputacioni

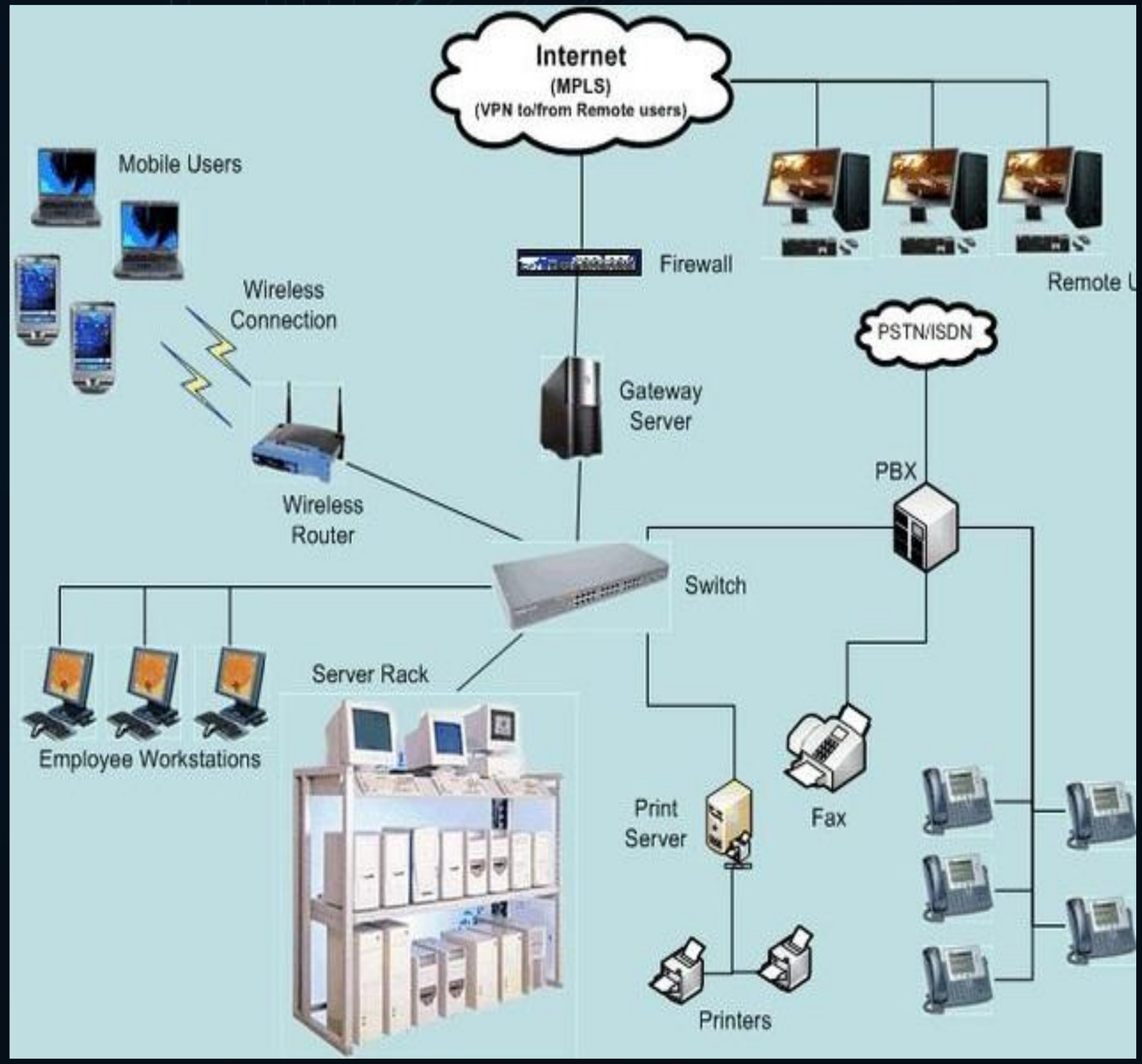

SULME KIBERNETIKE

PHISHING

BRUTE FORCE

MALWARE

RANSOMWARE

VJEDHJA

IDENTITETIT

DDOS

INSIDER

THREATS

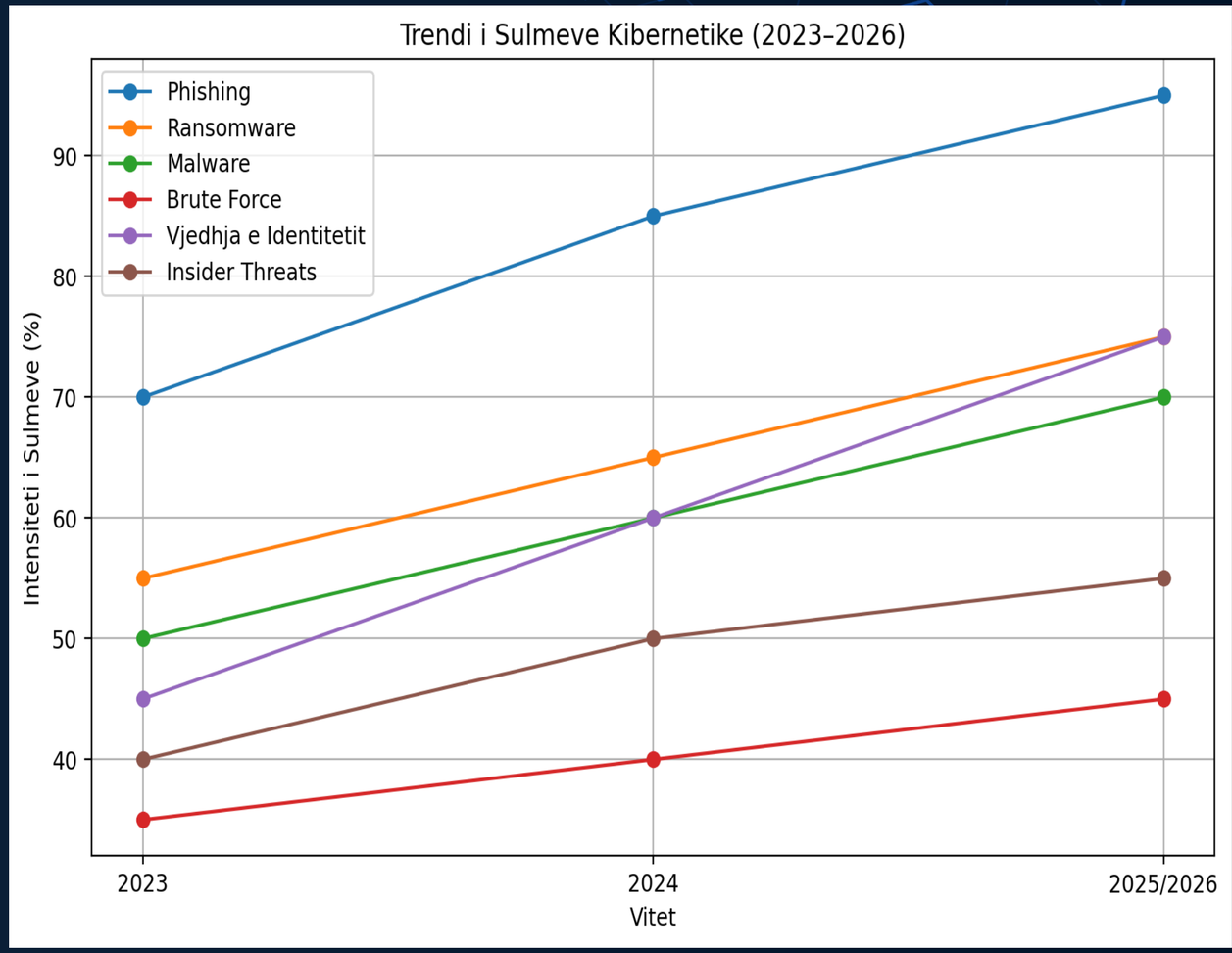

SULMET KIBERNETIKE

Phishing

Qëllimi:
- vjedhja fjalekalimeve
- hapi pare i një sulmi të madh

Karakteristika:
- email i papritur
- link i dyshimtë
- kërkesa për fjalëkalim
- urgjenca artificiale
- gabime drejtshkrimi

Mbrojtja:
- mos kliko link të dyshimtë
- mos shkarko attach dyshimtë
- kontrollo dërguesin
- konfirmim / kontakto dërguesin
- raportim IT / AKSK

SIGURIA KIBERNETIKE NË PUNË – PUNONJËSI

01

Edukimi dhe vetëdija

Trajnime
Njohja paralajmerimeve

02

Menaxhimi i fjalëkalimeve

Te forta
Unike
Ndrysho cdo pak muaj
Menaxher fjalëkalimesh te certifikuar
Mos i ndaj me te tjere
Dyshim kompromentimi: ndrysho menjehere

03

Autentifikimi MFA

Dy ose më shumë forma verifikimi
Hap shtesë mbrojtje
Email, nr. Telefoni
Aplikacion Microsoft/Google Authenticator
Te dhena biometrike
Në cdo llogari (sensitive, bankare)

04

Mbrojtja të dhënave sensitive

Jo diskutim ne public
Kanale te sigura komunikimi
Kycja/fikja e PC

SIGURIA KIBERNETIKE NË PUNË – PUNONJËSI

Karakteristika fjalekalim i forte

- Të paktën 12 karaktere
- Shmangni fjalëkalimet e zakonshme
- Përzierje të karaktereve
- Unike për çdo llogari
- Jo info personal (emer, data lindjes)

SIGURIA KIBERNETIKE NË PUNË – INSTITUCIONI (PUBLIK/PRIVAT)

01

Kontrollet e aksesit

Punonjesi sa me pak privilegje/akses

02

Përditësimet e Sigurisë

Te rregullta
Shfrytezohen dobesite e pajisjeve
Rregullime kritike te sigurise
Automatike
SO, Office, antivirus, ejt

03

Mbrojtja e rrjetit

Firewall: kontroll trafikun hyrës/dalës
SIEM: monitorim logeve/alerte
Segmentimi rrjeti: izolo sistemet kritike
EDR/XDR
Antivirus
Mbyllje “portave” / sherbimeve akses jo nevojshem ne internet
VPN per akses “remote”

04

Kopje rezerve / rikuperim

Backup & Recovery
Kopje të rregullta të automatizuara
Testo aftesine e rikuperimit
Mbrojtje ransomware: izolo kopje
Strategjia 3-2-1: 3 kopje-2 media të ndryshme-1 jashtë lokacionit

SIGURIA KIBERNETIKE NË PUNË – INSTITUCIONI (PUBLIK / PRIVAT)

06

Plani reagimit ndaj incidenteve

Cikli Menaxhimit të Incidentit Kibernetik (AKSK, NIST)
Rregullore AKSK
Ndihmon në minimizimin e demit

05

Sigurimi rrjetit Wi-Fi

Ekspozuar ne public
Punonjesit lidhin tel. personal
Rrezik “porte hyrese”
Konfiguro settings (jo default)
Password te forte/unik
Hide SSID
Aktivizo enkriptimin me te fundit
Perditeso rregullisht firmware
Ndaj rrjetin wi-fi nga rrjetet e tjera, virtualisht/fizikisht.

SOC

Zbulimi i incidentit kibernetik
Identifikimi i incidentit kibernetik
Komunikimit dhe kordinimi me infrastrukturat
Kategorizimi i incidentit
Prioritizimi i incidentit
Analiza e incidentit
Izolimi incidentit, rikthimi i shërbimit

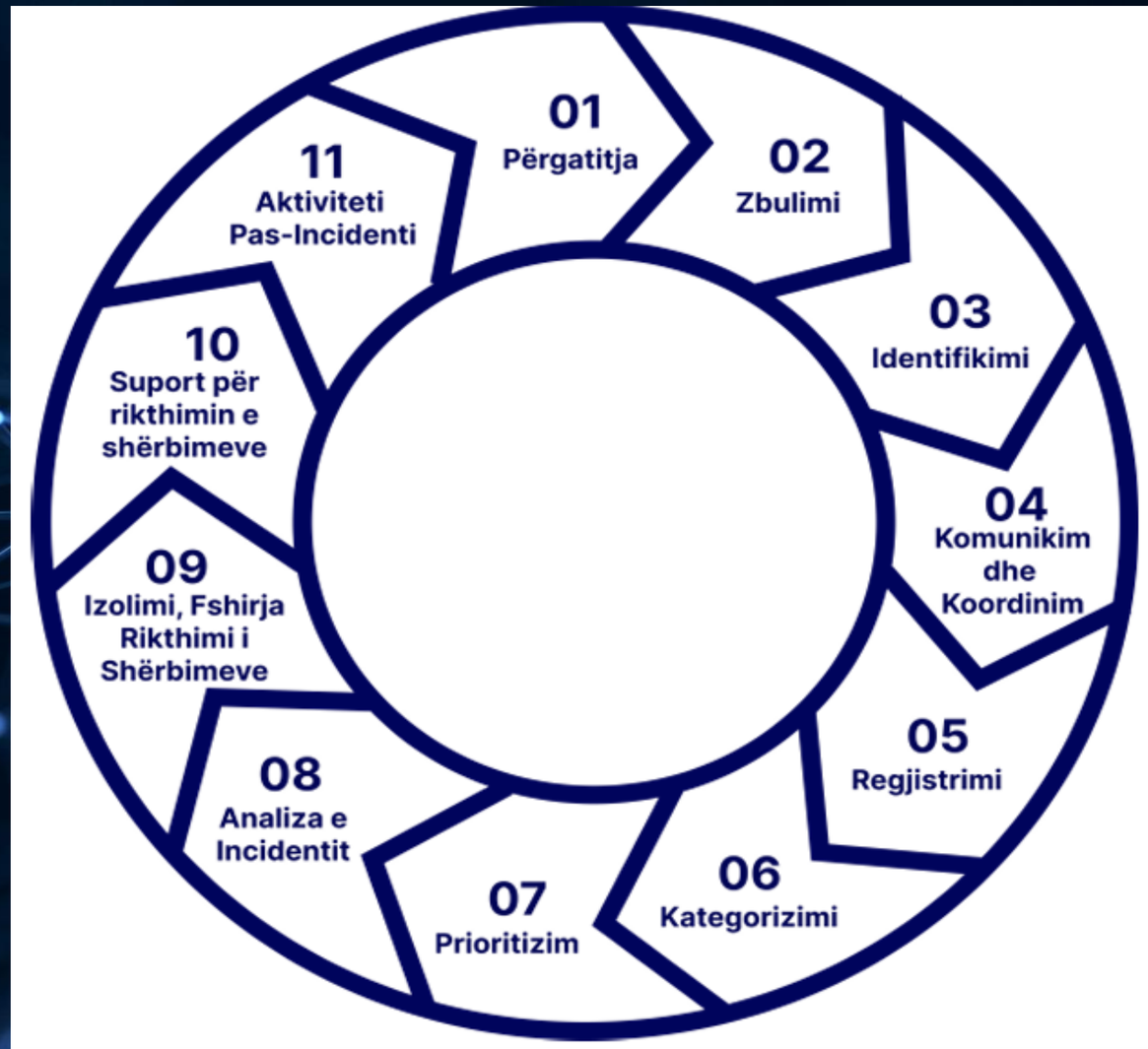

SIGURIA KIBERNETIKE NË PUNË - INSTITUCIONI (PUBLIK / PRIVAT)

Komunikim + Bashkëpunim + Raportim

- AKSK / SOC
- 24/7 (në kohë reale)
- Plotësimi pyetësorit paraprak
- Ndihmë: playbook AKSK “Menaxhimin e Incidenteve të Sigurisë Kibernetike”
  https://aksk.gov.al/playbooks

Pyetësori paraprak i ekspertit të SOC T1 drejt pikës së kontaktit të infrastrukturës:

a. Cila është kategoria e incidentit që dyshoni se ka ndodhur?
b. Cili është statusi aktual i incidentit?
    a. Po ndodh
    b. Po ndodh dhe është nën kontroll
    c. Ka ndodhur dhe është nën kontroll
    d. Ka ndodhur
c. Kur është evidentuar incidenti?
d. Si është evidentuar incidenti?
e. A janë prekur sisteme/shërbime nga ky incident?
    a. Nëse po, cilat sisteme/shërbime janë prekur?
        i. A ka shërbime kritike të prekura?
f. Cilat janë masat e marra deri më tani?
g. A dispononi SIEM?
    a. Nëse po, kontrolloni log-et për evente të dyshimta.
h. Kontrolloni Antivirusin.
i. A janë zbuluar indikatorë të incidentit (Indikatorët e Kompromentimit)?
    a. A keni identifikuar skedarë të infektuar/përdorues të rinj të krijuar?
    b. A keni identifikuar trafik të dyshimtë (IP/Domain) ose volum të trafikut të krijuar si pasojë e eksfiltrimit apo DoS/DDoS?
    c. A keni identifikuar email të dyshimtë?
j. A janë prekur institucione/degë të tjera me të cilat ju keni lidhje të drejtpërdrejtë?

KËRCËNIMET E AVANCUARA KIBERNETIKE

SULMET E FUQIZUARA ME AI

SULMET NË ZINXHIRIN E FURNIZIMIT

KËRCËNIMET E INFORMATIKËS KUANTIKE

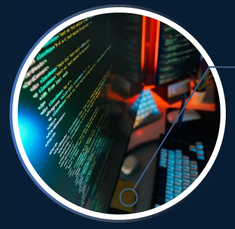

DOBËSITË ZERO-DAY

SIGURIA KIBERNETIKE NË JETËN PERSONALE

Telefoni inteligjent = kompjuter personal?

(+) Pajisja jonë më inteligjente/perdorur

(-) Pajisja më e ekspozuar ndaj rreziqeve kibernetike

Kamera, mikrofon, kontakte, email-e, dokumente, aplikacione pune/private

‘App permissions’?

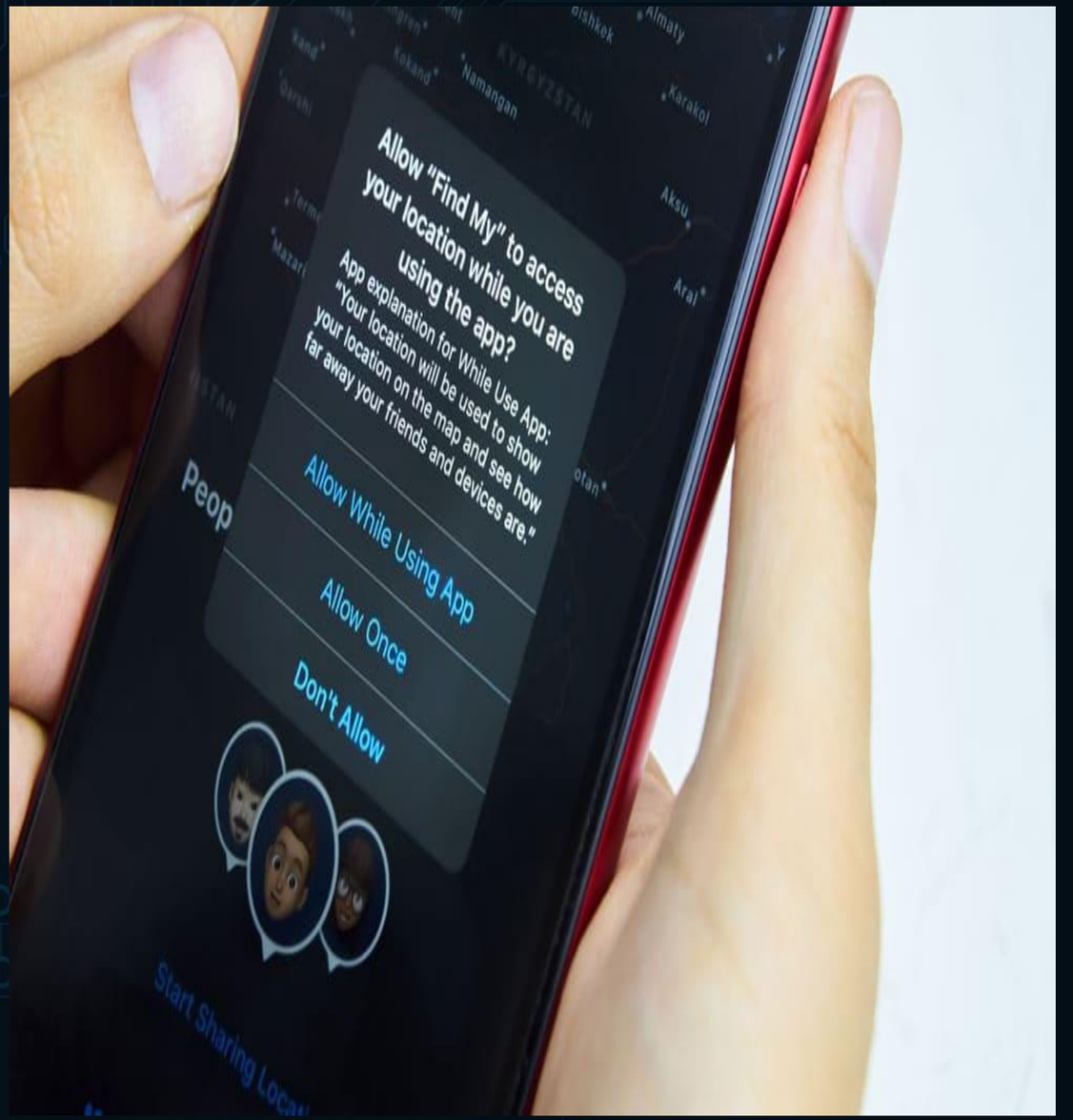

Rreziqet e përdorimit Wi-Fi publike

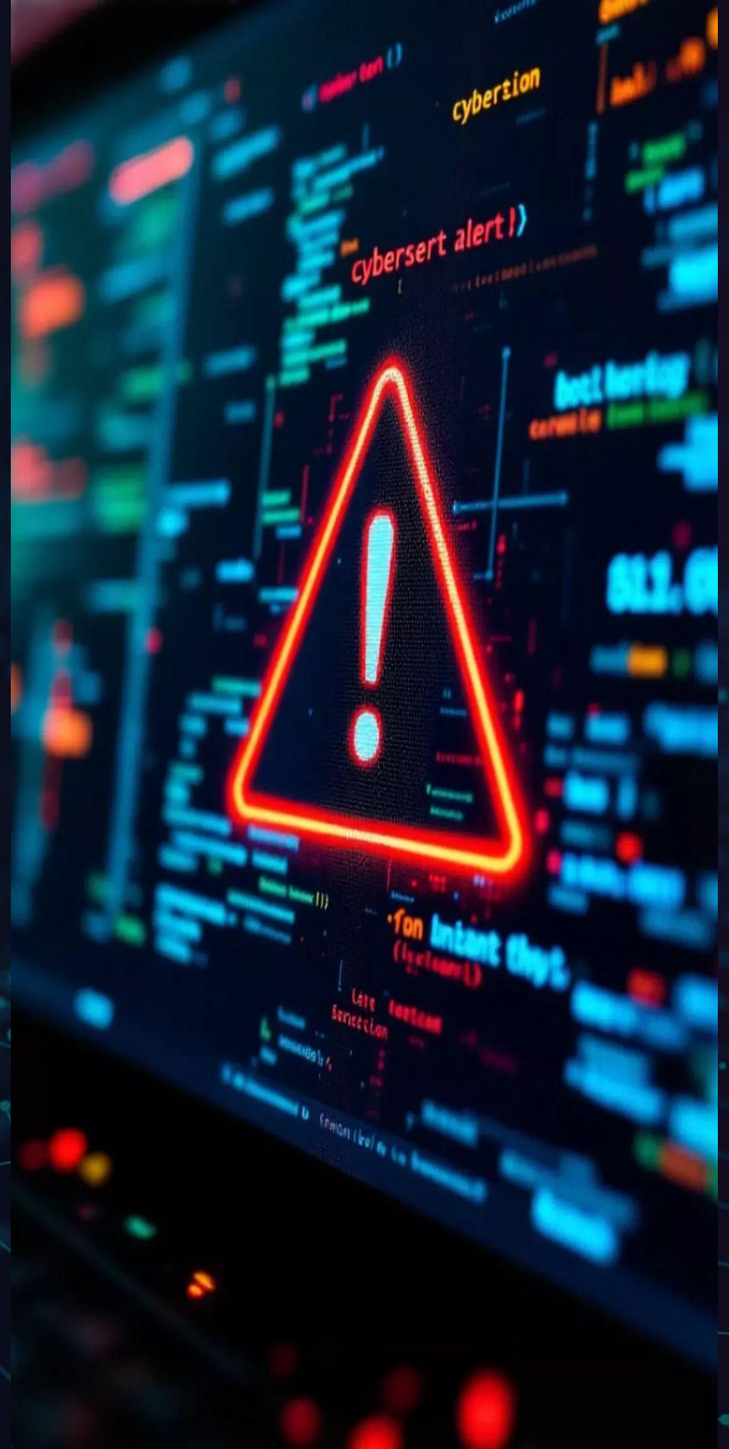

Kafene, aeroporte, qytete	
Jo të sigurta	Man-in-the-Middle (MITM) attack
Trafik i kapur nga sulmues	Vjedhje informacioni
“fake hotspot”	
Jo përdorim account / transaksione sesitive	Email, banke
Përdorni VPN	Enkripton trafikun

Sulm Man-in-the-Middle (MITM)

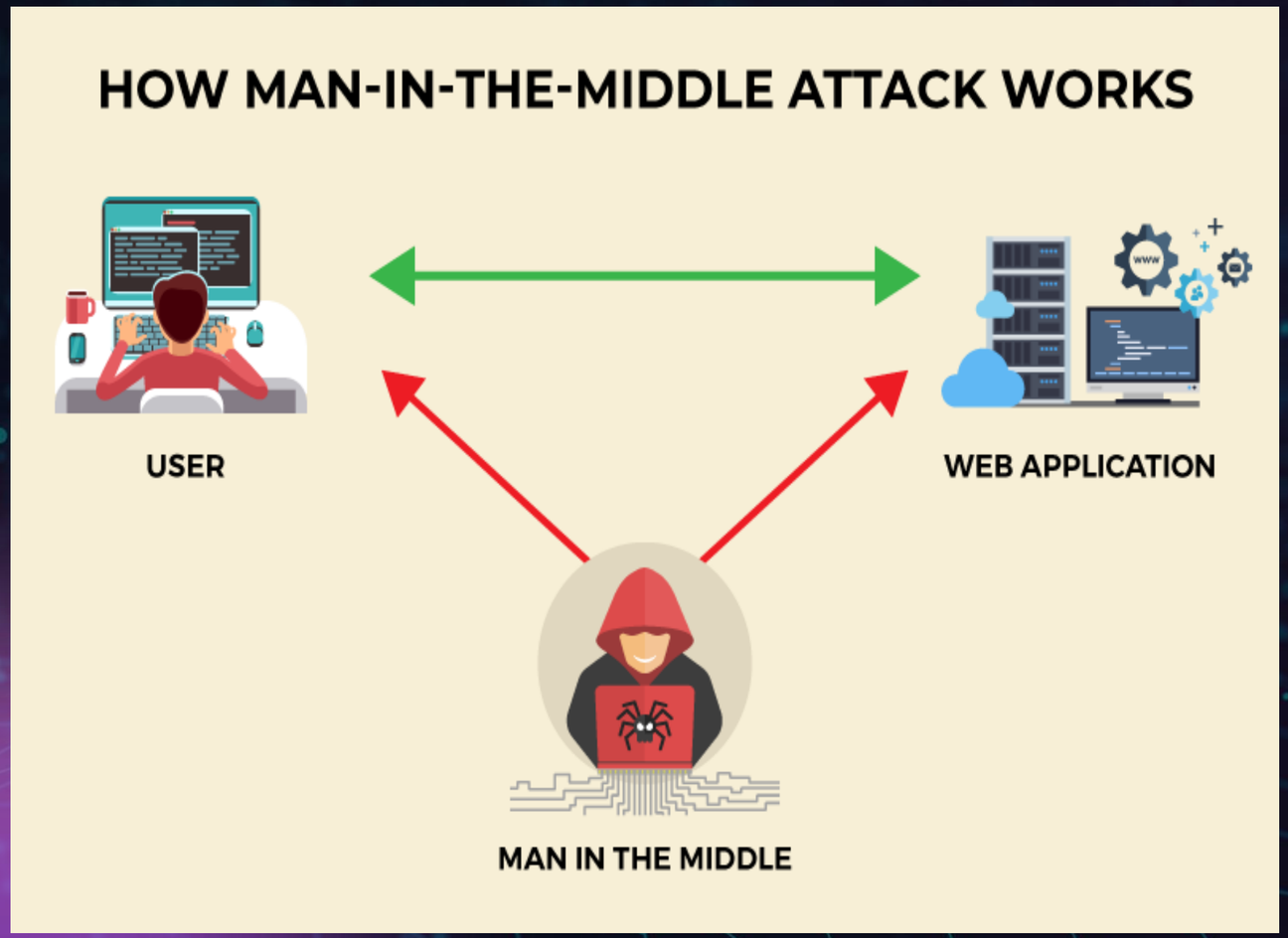

Wi-fi publik, router kompromentuar, DNS falsifikuar

Ex: imitim të faqeve web (Web impersonation)

Imitim web legjitime (bankë, email, login etj.)

Sulmuesi: krijon, të lidh me faqe false / klonuar

User komunikon me sulmuesin: fut kredencialet

Sulmuesi: kap të dhënat

User: shpesh më pas ridrejtohet te faqja reale

Sulm Man-in-the-Middle (MITM)

Shenja imitim Web, rreziku / mbrojtja

Mungon certifikatë sigurie:
HTTPS = HTTP + SSL/TLS

HTTPS false / konfiguruar gabim

Paralajmerim për certifikatën në browser “Ignore warning”

URL me gabime drejtshkrimore

Dalje papritura nga llogaria / ridrejtime

Wi-Fi publik pa fjalëkalim

Mos i injoro paralajmërimet për certifikatën e sigurisë SSL/TLS

Përdor VPN (licensuar) në Wi-Fi public

Kontrollo URL / Domain

Aktivizo MFA

Best: përdor 4G/5G

Mbrojta ndaj sulmeve kibernetike në jetën personale

01

Menaxhimi i gjurmës dixhitale

Jo informacionin personal rrjete sociale

02

Bëja e kopjeve rezervë

Strategjia 3-2-1
3 kopje, 2 media të ndryshme, 1 jashtë lokacionit
Mbrojtje ransomware, dështim pajisje, vjedhje
Testo aftësinë rikuperimit të dhënave

03

Mbrojtja llogarive online / të dhënave personale

Shkaqe: email e kompromet uar (pikenisje)
Password-e te njejta kudo
Mungesa e MFA (Multi Factor Authentication)
Mosnjohja e politikave te sigurise (ex. banka)

04

Pasojat reale të një kompromet imi

Akses i paautorizuar në të dhëna
Manipulim te dhenash
Vjedhje/keqpërdorim/shkatërrim te dhënash
Kompromet im personal -> rrezik institucional
(phishing ndaj kolegëve)

Mbrojta ndaj sulmeve kibernetike në jetën personale

05

Mbrojta e pajisjeve personale PC, smartphone, router

Ndrysho fjalëkalimet/konfigurimet default (router=admin/admin)

Aktivizo MFA

Kryeni përditësimet e sigurisë/firmware

Jo akses nga interneti (nëse jo e nevojshme)

Perdorni vetëm programe licensuar: OS, Office, antivirus

Backup te te dhenave personale (usb / hard disk te jashtëm / cloud)

Çaktivizo kamer / mikrofon nëse nuk duhet

Shmang aplikacionet e panjohura

Kujdes te shtuar përdorimin Wi-Fi publik (perdor VPN)

Ndani rrjetet

Blini pajisje nga burime certifikuara / serioze

Kontroll prindëror

06

RAPORTO

Platforma e raportimit të incidenteve për fëmijët dhe qytetarët
https://aksk.gov.al/raporto-5/#

SIGURIA KIBERNETIKE NË SHTËPINË INTELIGJENTE (SMART HOME)

(+) Komoditet -> (-) Rrezik ?

Router, smartphone / tablet, pc/laptop, TV, kamera, alarm, IoT

Çdo pajisje e lidhur në internet mund të kompromentohet -> fiton akses në gjithe rrjetin shtëpiak

Çdo pajisje lidhur internet potencialisht “portë” hyrje

Smart TV = kompjuter me mikrofon / kamer

IoT përdoret kudo: kamer / alarm / sensor / akses / smart TV, nuk vleresohet si rrezik ?

Shpesh pa konfigurim sigurie

Makina = sistem informatik me rrota (GPS, remote unlocking risks, app mobile, Bluetooth, Wi-Fi)

Rreziqe Smart Home

Pajisja qëndrore “Router”

“Në botën digjitale, dera e shtëpisë nuk është vetëm çelësi – është edhe Wi-Fi/Router”

Fjalëkalimet e paracaktuar

Mangësi të sigurisë

Aksesi nga interneti të rrjetit shtëpiak

Mbikëqyrja dhe privatësia

Mbrojtja Smart Home

Siguroni pajisjen “Router:”
kompromet im ruter = rrezik gjithë rrjetin
= shtëpia e ekspozuar

Firewall / Router shtesë më të sofistikuar

Ndryshoni fjalëkalimet e paracaktuar

Zgjedhja / blerja pajisjeve me reputacion

Rishikimi cilësimeve të privatësisë

Përditësoni rregullisht

Izoloni / ndani pajisjet në rrjete të vecanta

Monitoroni aktivitetin

Kufizoni aksesin kamer / mikrofon

SIGURIA KIBERNETIKE

“Është siguri dhe përgjegjësi e përbashkët

Çdo përdorues (punonjës / qytetar) është pjesë e zinxhirit të sigurisë

Në punë / jetën personale / në shtëpi

Secili prej nesh mund / duhet të bëjë pjesën e vet

Për mbrojtjen e hapësirës digjitale”

FALEMINDERIT